

GAIA – NÁŠ DOMOV

„Gaia – náš domov“ je osemdňový pobyt v lese pod vedením odborných lektorov organizovaný Lesoochranárskym zoskupením VLK. Jeho účastníci trávia dni a noci uprostred prirodzených lesov severovýchodného Slovenska, v Čergove či Busove, bez ohňa a komplikovaných stanových prístreškov. Tento terénny seminár je zameraný na celistvé poznávanie lesných ekosystémov a praktickú pomoc lesu. Nie je nácvikom prežitia, ale návodom ako vnímať všetko živé a neživé v lese. Jeho súčasťou sú prednášky spojené s pozorovaním a nenáročnými prechádzkami a v Čergove pribudne 3-hodinový peší presun po horskom hrebeni na iné miesto, kde sa koná druhá polovica seminára.

HISTÓRIA

Do roku 2015 počas 18 ročníkov a 54 turnusov seminár absolvovalo 464 ľudí prevažne zo Slovenska a Českej republiky, ale účastníci boli napríklad aj z Poľska, Veľkej Británie či Švajčiarska. Seminár nebol nikdy zrušený a konal sa aj pre dvoch účastníkov. Niektorí ho počas týchto rokov už absolvovali opakovane a mnohí z nich sa stali podporovateľmi, aktivistami i členmi VLK-a.

Nápad usporiadať takéto netradičné terénne semináre skrsol pri rozmýšľaní nad cestou, ktorá pred vyše dvadsiatimi rokmi viedla k boju za záchranu lesov a založeniu Lesoochranárskeho zoskupenia VLK. Boli to hodiny, dni, mesiace až roky strávené pod širákom v slovenských lesoch, stovky nocí počúvania sov, tisíce dní v daždi i na slnku, mokré spacie vaky i ruky spálené od júlového slnka, omrzliny na prstoch, stretnutia s vlkmi, to všetko ľudí formovalo a vyberalo tých, kto-

rí majú v srdci divočinu. A tak dnes, pre každého, kto cíti potrebu pomôcť lesom vlastnou prácou, VLK ponúka skrátenú verziu tohto putovania.

Semináre sa konajú v pohoriach severovýchodného Slovenska, v Čergove alebo Busove, ktoré sa spolu s Východnými Karpatmi podľa starých máp volajú Vlčie hory. Sú to pohoria, kde aj napriek zasahovaniu sa dá stále obdivovať úžasná krása divočiny, hlboké jedľobučiny s vysokánskymi jedľami, majestátnymi jaseňmi a brestmi, nádhernými javormi, v ktorých nachádzajú útočisko vlky, rysy, divé mačky i medvede, kde je bežné vidieť pasúce sa jelene, diviaky či bobry pri práci, na oblohe krúžiace orly a v noci sa dá počúvať do húkania sov. A práve preto sa VLK snaží v tomto území vytvárať sieť rezervácií, v ktorých budú chránené evolučné procesy, kde sa nebude absolútne zasahovať, ale ľudia budú môcť sledovať, ako to územie pretvára sama príroda. V Čergove je takýmto územím

Súkromná prírodná rezervácia Vlčia, ďalších 50 ha lesa na jej rozšírenie už VLK s pomocou ľudí z celého sveta prikúpil a zároveň pripravil a podal návrh na vyhlásenie Prírodnej rezervácie Hluchánie o rozlohe 2 123,81 ha. Taktiež je už pripravený návrh na rozšírenie Národnej prírodnej rezervácie Becherovská tisina v pohorí Busov z 24,13 ha na 342,26 ha, ktorá je jedinečná najväčším pôvodným výskytom tisa obyčajného na Slovensku. Je to ďalšie územie do siete evolučných bezzásahových lesov.

Toto všetko budú môcť účastníci seminárov vidieť, zažiť a šíriť ďalej, podporovať potrebu ochrany lesov a vytvárania divočiny nielen kvôli zachovaniu biodiverzity, ale hlavne kvôli zabezpečeniu ekologickej stability územia a kvôli ľuďom. Aby mali možnosť navštíviť skutočné prirodzené lesy plné života – obdivovať rastliny, stromy, zvieratá, ktoré tam odjakživa patria.

CIEL

Vštepíť ľuďom myšlienku života na Zemi ako pavučiny, v ktorej je ľudský rod len jednou nitkou. Upozorniť na nebezpečenstvo antropocentrického myslenia a na fakt, že život na Zemi bude existovať aj bez ľudí.

Zdôrazniť zodpovednosť ľudí za ovplyvňovanie prírodných procesov a za kvalitu životného prostredia, vzbudiť záujem o veci spoločné a podporiť odhodlanie konkrétnymi skutkami prispieť k náprave.

Cielové skupiny

Široká verejnosť včítane študentov, učiteľov, dôchodcov... každý, kto chce spoznať faunu a flóru východoslovenských jedľobučín na vlastné oči a zažiť divočinu na vlastnej koži.

Použitá metodika

študijné-praktické metódy:

- » pozorovanie individuálne a hromadne
- » čítanie lesníckych máp
- » cvičenia – meditácie podporujúce citové a zmyslové vnímanie
- » praktická práca v lese

slovné metódy:

- » rozprávanie, opisovanie a vysvetľovanie spojené s názornými ukážkami v teréne
- » rozhovor

PROGRAM

1. deň

Rastliny a stromy 10 hodín

Rozprávanie o rozmanitosti stredoeurópskej flóry spojené s exkurziou. Rozpoznávanie rastlín a stromov. Prepojenie rastlín s hubami, živočíchmi a ďalšími organizmami. Machy a lišajníky.

2. deň

Vtáky 12 hodín

Pozorovanie a poznávanie obyvateľov vtácej ríše. Rozprávanie o vtákoch spojené s exkurziou po lokalitách ich výskytu. Poznávanie jednotlivých druhov, ich rozlišovacích znakov, potravinového reťazca a ich začlenenia do lesného ekosystému. Rozpoznávanie druhov podľa hlasov. Význam prastarých lesov pre hniezdne možnosti vtákov.

Gaia začína v prvých dňoch poznávaním rastlín, stromov, machov i lišajníkov, zvierat i hviezd. Podobá sa to na prírodovednú exkurziu, ale len zdanlivo. Najlepšie si totiž môžeme uvedomiť zložitost lesných ekosystémov práve uprostred lesov, na vlastné oči sledujúc to neuveriteľné množstvo lesných organizmov s nekonečným množstvom vzťahov medzi nimi. Na obrázku sú účastníci počas botanického dňa v čergovskom lese s lektorom Martinom Valentovičom (štvrtý zľava).

Slnko a hviezdy 4 hodiny

Vysvetlenie astronomických javov, pozorovanie hviezd a planét. Vysvetlenie

Veľmi dôležitou súčasťou seminárov Gaia je pozorovanie stavovcov, predovšetkým vtákov a cicavcov, pretože tieto ako najviditeľnejšie zložky fauny reprezentujú veľmi zreteľne stabilitu alebo nestabilitu lesných ekosystémov. Vďaka jej rozmanitosti je to veľmi zaujímavá činnosť, keďže sa dajú sledovať zvukové prejavy, stopy, pobytové znaky až po vlastné vizuálne pozorovanie. A je to o to zaujímavejšie, že na Gaii sa to môže robiť dvadsaťštyri hodín denne niekoľko dní v kuse.

dôležitosti tohto poznania pre prírodné národy i pre súčasných obyvateľov lesa.

3. deň

Cicavce 12 hodín

Pozorovanie veľkých obyvateľov lesného sveta. Rozprávanie o cicavcoch spojené s exkurziou po miestach ich výskytu. Poznávanie cicavcov, spôsobu ich života, stôp, trusu a iných pobytových znakov. Ich miesto v po-

Lektor Martin Sárossy vysvetľuje pestrú druhovú rozmanitosť a početnosť vtákov v prirodzených lesoch Čergova na rozdiel od minimálneho počtu druhov a nízkej početnosti v hospodárskych lesoch.

travinovom retazci a v lesnom ekosystéme. Individuálne pozorovania cicavcov.

4. deň

Premenený les, Prastarý les 8 hodín

Pohľad na les ako na zložitý celok. Exkurzia s rozprávaním o štádiách lesa, úlohe mŕtveho dreva, mykoríze aj o zložitej lesnej informačnej sieti. Spôsoby ťažby a obnovy v hospodárskych

Lektor Erik Baláž, lesník a ekolog počas „lesného“ dňa rozpráva o lese ako zložitom systéme, o lesohospodárskych praktikách i o dôležitosti vytvárania siete tzv. evolučných lesov, teda lesov bez zasahovania. Súčasťou jeho prednášky je tiež naučiť sa orientovať v lesníckych mapách.

lesoch a lesnícke značenie v porastoch. Porozumenie lesníckym porastovým a ťažbovým mapám a plánom starostlivosti o les. Stupne ochrany lesov podľa zákona o ochrane prírody a krajiny. Starostlivosť o les formou nezasahovania.

5. deň

Myslieť ako hora 12 hodín

Rozhovory, diskusie, meditácie a rituály, ktoré vedú účastníkov k plňšiemu pochopeniu hlbokej ekológie ako protikladu k ekológii plytkej – založenej na technických a kozmetických zlepšeniach. Ukážka rituálu „Stretnutie všetkých bytostí“. Na rozdiel od systematického klasického poznávania prírody, dávajú tieto cvičenia priestor aj jednoduchému citovému a zmyslovému prežívaní prirodzeného spojenia človeka s lesom a mimol'udskými bytosťami.

Súčastou každého seminára je aj konkrétna pomoc lesu prácou. Takto sa na jednej Gaii obnovovalo pruhové značenie Prírodnej súkromnej rezervácie Vlčia, ktorá je vo vlastníctve VLK-a. Bola vyhlásená v roku 2004 a chráni evolučné procesy. Nezasahuje sa tam však už od kúpy lesa v roku 1998, a tak tí, ktorí na Gaiu prídu opakovane, už môžu na vlastné oči sledovať, ako tu sama príroda vytvára divočinu.

6. deň

Brigáda

Brigáda na pomoc vybranému chránenému územiu – napríklad obnova pruhového značenia hraníc alebo výmena stĺpov a tabúl s popisom chráneného územia alebo s názvom a štátnym znakom. Počas májového a júnového termínu tiež exkurzia po Súkromnej rezervácii Vlčia a počas septembrového seminára exkurzia po území navrhovanej rozšírenej NPR Becherovská tisina.

7. deň

Gaia 6 hodín

Predstavenie našej planéty Zem ako organizmu s vlastnými spätnoväzobnými mechanizmami. Dôsledky narušenia týchto mechanizmov na príkladoch ničenia lesov.

Spovede ekobojovníka 2 hodiny

História ochrany divočiny vo svete. Vznik a pôsobenie Lesoochranárskeho zoskupenia VLK.

Tragédia obecnej pastviny 2 hodiny

Vysvetlenie zodpovednosti jednotlivca za veci spoločné.

Poznámka 1:

Program môže byť pozmenený v závislosti od počasia alebo časových možností lektorov.

Les sa dá najlepšie precítiť, ak je ním človek priamo obklopený, ak s ním splynie. Preto je najvhodnejšie spať „pod širákom“; zaspávať pozorujúc hviezdy za hŕkania sovy a dať sa budiť štebotom vtákov a cupkaním hrdziakov hladajúcich niečo dobré pod zub v blízkom ruksaku.

Poznámka 2:

Ak niektoré názvy dní pripomínajú knihy alebo eseje, nie je to náhoda.

JAZYK

Seminár je vedený predovšetkým v slovenskom jazyku a deň venovaný rozhovorom, meditáciám a rituálom je pod taktovkou poľského lektora. Tlmočenie nie je zabezpečované, ale pre účastníkov VLK zostavil malé slovensko-latin-

sko-česko-poľsko-anglické slovníky vtákov a rastlín, ktoré sa dajú vidieť počas exkurzií.

TERMÍN A MIESTO KONANIA

- » **máj, jún** (zvyčajne prvý týždeň v mesiaci) – pohorie Čergov
- » **september** (zvyčajne v tretej dekáde) – pohorie Busov

Presné dátumy sú uvedené na stránke www.wolf.sk/sk/programy/gaia-nas-domov/terminy.

Záujemcovia o 8-dňový terénny seminár „Gaia – náš domov“ kontaktujú LZ VLK a dohodnú si jeden z voľných termínov. Zvyčajne sa skupina účastníkov stretne v sobotu popoludní na určenom mieste konania seminára. To všetko spolu s možnosťami dopravy im bude vopred oznámené. Program začína v nedeľu pod vedením prvého lektora.

POČET ÚČASTNÍKOV

Maximálne 15 (v praxi overený optimálny max. počet, aby bolo zabezpečené efektívne získavanie skúseností pre všetkých účastníkov)

ÚČASTNÍCKY POPLATOK

0 €

CERTIFIKÁT

Oficiálny certifikát o absolvovaní seminára nevydávame, ale na požiadanie ho vystavíme.

DODATOČNÉ PRAKTICKÉ ODPORÚČANIA

Ubytovanie ani stany nie sú zabezpečované. Spí sa pod holým nebom, a tak je potrebné priniesť si spací vak a karimatku alebo inú podložku. Pre prípad dažďa je dobré mať dostatočne veľkú nepremokavú celtu (kolíky a šnúry), ktorá sa napne medzi stromy. Toto je najlepší spôsob, ako sa dá precítiť spojenie s lešom. Samozrejme, ak si niekto nevie predstaviť spanie „pod širákom“, môže si priniesť stan, ale tam je človek prí veľmi izolovaný od okolia.

Stravovanie je individuálne. Každý si musí sám doniesť jedlo tak, aby vystačilo na celých osem dní. Osvedčil sa napr. chlieb, obilniny, zelenina, ovocie, orechy, syry, bryndza, nátierky, ovsené vločky, džemy. Na spretrenie stravy poslúžia aj lesné plody. Na terénnych seminároch sa nevarí, ale v prípade extrémnych podmienok bude k dispozícii teplý čaj.

Určite sa zide baterka – najlepšie čelové svietidlo, zápisník, ceruzka, ďalekohľad, náhradné suché oblečenie, rezervné ponožky a pršiplášť alebo dáždnik. V chladnejších dňoch je zas neoceniteľný teplý sveter, vetrovka, čiapka a rukavice. Terén je členitý, preto je potrebná pevná obuv. Užitočné sú aj návleky.

„Gaia – náš domov“ nie je osemdňový vander, ale seminár, kde nepatria žiadne hudobné nástroje, ale je potrebný zápisník a ceruzka alebo pero, dobrý je aj ďalekohľad.

Každý prihlásený účastník dostane pred seminárom ešte podrobné písomné inštrukcie.

Kontakt

Lesoochranárske zoskupenie VLK,
082 13 Tulčík 310, tel. +421 51 7789488,
mobil +421 911 779050 (Dáša Lukáčová),
email: dasa@osadne.sk, www.wolf.sk

Podporené z programu Európskej únie

Erasmus+